

ПРО ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ПРАВОВИХ ПИТАНЬ В РОЗДІЛІ «ОХОРОНА ПРАЦІ» ДИПЛОМНИХ ПРОЕКТІВ БАКАЛАВРІВ

Гавриш С.А., доц., к.т.н., (кафедра ОПЦБ, НТУУ «КПІ»)

Відповідно до спільного наказу Міністерства освіти і науки України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.10.2010р. № 969/922/216 з метою забезпечення підвищеного рівня знань студентів вищих навчальних закладів з питань охорони праці поряд з іншими заходами передбачено включення окремого розділу «Охорона праці» в дипломні проекти (роботи) молодших спеціалістів і бакалаврів.

Розпорядженням № 5-18 від 14.02.2011р. «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту в університеті» Першим проректором НТУУ «КПІ» запропоновано ряд заходів по реалізації завдань зазначеного спільного наказу в тому числі і проведення консультацій з розділу «Охорона праці» в дипломних проектах (роботах) бакалаврів. Питання щодо методичного забезпечення виконання таких робіт є актуальним.

Консультанту і студенту-дипломнику перш за все необхідно визначитись із структурою, змістом та глибиною розгляду завдань розділу «Охорона праці». Визначальним чинником в цьому є тема дипломного проекту (роботи), яку формує випускаюча кафедра, та програма нормативної дисципліни «Основи охорони праці», яку студенти денної форми навчання вивчають в 7 або 8 семестрах. В будь-якому випадку студенту-дипломнику у «Вступі» до розділу необхідно обґрунтувати доцільність розділу «Охорона праці» в його дипломному проекті (роботі) та взаємозв'язок матеріалу, що розглядається, з темою дипломного проекту (роботи). Для цього необхідно визначити та зазначити у «Вступі» мету дипломного проекту; види робіт, які виконуються під час її реалізації; обладнання, яке використовується для їх виконання; склад об'єкту проектування (приладу, системи, комплексу, виробу, іншої техніки, стенду тощо); технологічні процеси, які виконуються під час їх виготовлення; режимні параметри роботи об'єкту проектування або діапазон їх змін (за необхідності); параметри, які ним контролюються; сферу застосування приладу, системи, комплексу, виробу, що проектується; інші особливості, які впливають на умови та безпеку праці.

Така інформація та її аналіз допомагає розробнику проекту визначити відповідно до ГОСТ 12. 0.003-74 потенційно шкідливі та небезпечні виробничі чинники, які можуть мати місце під час виконання зазначених вище робіт, під час використання зазначеного вище обладнання, під час виконання технологічних процесів та під час впровадження результатів проектування. Після їх визначення дипломник розпочинає аналіз найбільш важливих із них з точки зору охорони праці. Не можна залишати без уваги

жодного із чинників, вплив якого на працівника або його умови праці може спричинити виробничі травми, нещасні випадки та захворювання.

Безпечність приладів, систем, комплексів, виробів та обладнання досягається рядом конструкторських, проектних, технічних та організаційних заходів. Тому дуже важливе значення мають знання дипломником законодавчої бази з охорони праці та вимог безпеки, які визначені державними (національними) стандартами України (ДСТУ), нормативно-правовими актами охорони праці (НПАОП), міждержавними стандартами системи стандартів безпеки праці (ГОСТ, ОСТ), які чинні в Україні, Державними санітарними нормами (ДСН), Державними будівельними нормами (ДБН), нормативними актами пожежної безпеки (НАПБ) та іншими нормативними актами з охорони праці. Дотримання вимог законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці є обов'язковим під час проектування, виготовлення, монтажу, дослідження та експлуатації приладів, систем, комплексів, виробів та інших видів техніки.

Розробник проекту має користуватися тільки тими із них, виконання вимог яких є обов'язкове впродовж опрацювання конкретної теми або завдання дипломного проекту. В розділі «Охорона праці» дипломного проекту бакалавра із законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці рекомендується (як один із можливих варіантів) опрацювати одне або кілька завдань із наступного переліку:

- основні закони з охорони та безпеки праці, вимоги яких обов'язкові до виконання під час розробки та експлуатації об'єкту, що проектується;

- нормативно-правові акти з охорони праці та санітарні норми, які регламентують оптимальні санітарно-гігієнічні умови праці, обов'язкові до виконання в робочій зоні розробника (користувача) дипломного проекту (роботи) та їх основні вимоги;

- стандарти, нормативно-правові акти охорони праці по видам економічної діяльності та інші нормативні акти, вимоги безпеки яких враховані в конструкції приладу, системи, комплексу, виробу, стенду на етапі їх проектування (за необхідності можна конкретизувати заходи);

- визначення чинників, які впливають на безпеку експлуатації приладу, системи, виробу, іншої техніки, стенду з метою впровадження ефективних профілактичних заходів на етапі їх проектування;

- вимоги безпеки, яким має відповідати об'єкт, що проектується, з урахуванням умов його експлуатації;

- переваги приладу, системи, виробу, іншої техніки, що проектується, над аналогами з позиції безпеки праці;

- вплив приладу, системи, виробу, що проектується, на умови праці;

- основні травмуючі чинники, які мають місце під час виготовлення, монтажу, випробовувань та експлуатації приладу, системи, виробу, стенду, що проектується, та заходи по їх профілактиці;

– організаційні, технічні, санітарно-гігієнічні та психофізіологічні причини можливих виробничих травм та нещасних випадків під час розробки, виготовлення, експлуатації приладу, системи, виробу, іншої техніки, стенду, що проектується, та заходи по їх виключенню;

– методичне та інформаційне забезпечення охорони праці під час розробки та експлуатації приладу, системи, виробу, що проектується;

– рекомендації щодо структури та змісту інструкції з охорони праці під час експлуатації приладу, системи, виробу, іншої техніки, стенду, що проектується, (за необхідності розробляється сама інструкція);

– організаційні та технічні заходи забезпечення безпечної експлуатації приладу, системи, виробу, іншої техніки, стенду, що проектується;

– обов'язки, права та відповідальність розробника проекту щодо виконання вимог законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці на робочому місці;

– оцінка технічного та організаційного рівня робочого місця розробника проекту;

– інші завдання, які доцільні відповідно до теми дипломного проекту.

Такі завдання мають елементи наукового пошуку, що спонукає студента працювати: шукати і обробляти матеріал. Якщо до цього додати тематику дипломних проектів (робіт) студентів факультету авіаційних та космічних систем, яка різнопланова та щорічно змінюється, то виконання поставлених завдань зменшує або виключає можливість повторення матеріалу в записках інших студентів (застосовувати «копі паст»). Слово «копі паст» запозичене із статті «Чи зупинимо копі паст?», яка надрукована в газеті «Київський політехнік» 22.09 2011р. № 30 (2964) «Це слово утворено з двох англійських – сору (копіювати) і paste (вставити) і означає технологію виконання робіт методом копіювання текстів та вставки їх у свій текст для розкриття тієї чи іншої теми» (Цитата).

Література

1. Наказ Міністерства освіти і науки України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.10.2010р. № 969/922/216/ «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України».

2. Розпорядження № 5-18 від 14.02.2011р. «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту в університеті».